

УДК 7.012:391(1-11):7.074:7.012-051«19/20»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-3-21>

Юлія ШМЕГЕЛЬСЬКА,
orcid.org/0000-0001-6136-0905
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри театру кіно та естради
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) 0974466013@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СХІДНОГО СТИЛЮ В КОЛЕКЦІЯХ ЗНАМЕНИТИХ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Стаття висвітлює ознаки модифікацій в стилізованому східному дизайні одягу періоду ХХ–ХХІ ст., простежено основні модні тенденції східного стилю, що виражаються в роботах відомих реформаторів одягу. Проведений аналіз сучасних образів в східному стилі, показує, що провідні дизайнери та модельєри застосовують східну тематику для перспективних тенденцій.

У статті висвітлюється проблематика східних впливів на сучасну моду ХХІ ст. Аналізуються східні впливи в контексті творчості дизайнерів, їх звернення до деяких традиційних східних культур, особливостей мистецтва, що проявляються у складних формах одягу. Узагальнено яскраві приклади традиційного східного одягу, що був популярним в певний період часу. Акцентується увага на яскраві образи, що розкривають східну тематику на новому, сучасному рівні з художньо-композиційною виразністю та засобами деконструкції.

Крім того, у статті аргументовано та показано на конкретних зразках, що дизайнери в своїх роботах використовують східні силуети, кольори та фактури для підсилення цілісного образу, разом з тим гіперболізують, збагачують та насичують образ власними ідеями, динамічними лініями, контрастними і хаотичними рішеннями. Проілюстровано характерні ознаки східного стилю засобами декорування у вигляді прикрас та аксесуарів. Проаналізовано особливості проявів модифікації в стилізованому дизайні східного одягу, що є важливим елементом створення його якісно нових інтерпретацій.

Характерні комбінації ознак східного стилю розглянемо на творчих прикладах робіт таких модельєрів одягу, як Поль Пуаре, Ів Сен Лоран, Джон Гальяно, Доменіко Дольче та Стефано Габбана, Еліо Абу Файссал та інші.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні основних характерних рис модифікації східного стилю в побудові цілісного образу в період ХХ–ХХІ ст..

Отже, у статті зацентровано увагу на те, як стилізований східний одяг від кутюр впливає на сучасний дизайн і моду.

Ключові слова: східний стиль, одяг, мода, модифікація, модельєри.

Yuliia SHMEHEL'SKA,
orcid.org/0000-0001-6136-0905
Candidate of Art Studies,
Senior Lecturer at the Department of Film and Pop Theater
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) 0974466013@ukr.net

MODERNIZATION FEATURES OF EASTERN STYLE IN COLLECTIONS OF FAMOUS FASHION DESIGNERS IN THE LATE XX – BEGINNING XXI

The article describes the signs of modifications in the stylized Eastern design of clothing in the period of the XX–XXI centuries and traces the main fashion trends of Eastern style, expressed in the works of famous clothing reformers. The analysis of modern looks in Eastern style shows that leading designers and fashion designers use Eastern themes for perspective trends.

The article focuses on the problems of Eastern influences on the modern fashion of the XXI century. It analyses Eastern influences in the context of designers' creativity and their reference to traditional Eastern cultures that are manifested in complex forms of clothing. The article summarizes vivid examples of traditional Eastern clothing that was popular in a certain period. Attention is focused on vivid looks that reveal Eastern themes at a new, modern level with artistic and compositional expression and deconstruction tools.

In addition, the article demonstrates and provides arguments using concrete examples that designers in their works use Eastern silhouettes, colours, and textures to enhance the holistic image, while at the same time hyperbolizing, enriching, and saturating the look with their ideas, dynamic lines, contrasting and chaotic solutions. The characteristic features of the Eastern style are illustrated using decoration in the form of jewellery and accessories. The article analyses the

features of modification in the stylised design of Eastern clothing, which is an important element in creating brand-new interpretations.

The typical combinations of Eastern style features will be explored in the creative examples of the works of such fashion designers as Paul Poiret, Yves Saint Laurent, John Galliano, Domenico Dolce and Stefano Gabbana, Elio Abu Faisal and others.

The scientific novelty of the study is to identify the main characteristic features of the Eastern style modification in the construction of a holistic image in the XX–XXI centuries.

Thus, the article focuses on how stylised Eastern haute couture clothing influences modern design and fashion.

Key words: eastern style, clothing, fashion, modification, fashion designers.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються у суспільстві, потребують детальних системних досліджень, зокрема це стосується такого феномену, як мода. Мода – це поняття багатоаспектне, зокрема заслуговує на увагу презентація модного образу на який вплинув східний стиль.

Зауважимо, що еволюційний розвиток моди налічує не одне століття, починаючи з античних часів, продовжуючи бурхливим розвитком моди 17–18 ст., кардинальними змінами 19–20 ст. та еклектичними напрямками 21 ст. Фактично, уявлення людей про те, як потрібно одягатися і можна назвати модою. Сьогодні мода є певним засобом самовираження, а східний стиль з проявами модифікації в ній, має величезне значення для розвитку індустрії моди та для більшості провідних дизайнерів, брендів, будинків моди. Особливо це твердження поширюється на сучасне молоде покоління, яке цікавиться останніми тенденціями моди, проявляє бажання вирізнитись із загальної маси і з великим задоволенням підтримує нові експерименти модельєрів. Актуальність означеної проблеми та її недостатнє висвітлення обумовили вибір теми наукового дослідження.

Аналіз досліджень. Аналізуючи літературні джерела, було з'ясовано, що окремі праці про східний стиль та його вплив на сучасну моду не має. Лише нечисленні статті висвітлюють тему дослідження. Д. Янковська у статті «Східні впливи в сучасній моді (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)» частково висвітлює проблематику східного впливу на моду, аналізуючи культуру та мистецтво. Автором аналізуються східні впливи в контексті творчості дизайнерів, звернення модельєрів до традиційних східних культур, їхнього мистецтва, інтерпретації форм і декоративних мотивів Китаю, Японії, Індії, Кореї, країн мусульманського культурного кола (Янковська, 2013).

Особливості деконструктивізму в колекціях японських дизайнерів одягу кінця ХХ – початку ХХІ століть, аналізуються в роботі Шевчук Х. І. Науковець акцентує увагу на пошук нових композиційних рішень та методів формотворення, що є невід'ємною складовою проектування унікальних колекцій одягу в східному стилі (Шевчук, 2020).

Історичні аспекти складових східного костюму та аналіз модифікацій побічно представлено у працях, присвячених історії дизайну та моди І. Оболенської, О. Шевнюк, З. Тканко.

Мета статті – проаналізувати характерні ознаки східного стилю в творчості відомих дизайнерів одягу, що зумовлено багатоаспектністю явища: визначенням основних модних ідей, засобів та прийомів, що розкривають можливість пошуку унікальних проектних рішень, індивідуальних підходів в дизайні сучасного одягу. Мета роботи також передбачає проведення порівняльної характеристики між сучасністю та минулим століттям в моделюванні стилізованого східного одягу від кутюр.

Виклад основного матеріалу. Дослідження ґрунтується на історично складених, а також на сучасних підходах у розвитку дизайнерської діяльності та на її перспективних тенденціях в сучасній моді.

Мода – це тимчасове панування в певному середовищі смаків, що виявляються в зовнішніх ознаках побуту і потребують періодичних змін. Такі зміни відбуваються у різноманітних сферах життя й діяльності людини: мистецтві, спілкуванні, манерах поведінки, одязі. Мода, як правило, є нетривалою, що пов'язано із невблаганною жадобою новизни, потягом людини до різноманітності (Оболенська, 2005: 3). Таким чином змінюються тенденції моди та її кардинальні напрямки при створенні цілісного образу моделі, який відображає час, естетичні ідеали та художні смаки модельєрів одягу.

Кожній країні властиві свої національні й культурні особливості в моді на одяг. Безперечно велика група країн, які об'єднуються під одним поняттям «Схід», вплинула на розвиток моди в цілому та на одяг зокрема. Поняття «Сходу» поширюється на такі країни, як Китай, Японія, Індія, Іран, Туреччини і інші, культура кожної з яких значно відрізняється. Особливі культурні звичаї, цінності, різноманіття витонченості та привабливості східних країн, відіграють особливу роль та відрізняється від мистецтва інших країн світу.

Мистецтво Сходу вплинуло на культуру та мистецтво Заходу. Східні риси можна помітити в західному театральному мистецтві, у живописі й літературі, а також у предметах прикладного мистецтва та моді. Західних митців приваблює традиційність східної культури, особливе східне сприйняття світу. Мистецтво Сходу за своєю природою багатоліке і недосяжне для розуміння західних митців, залишається нерозгаданою загадкою, інтерес до якої згодом тільки підсилюється.

Самобутність і самодостатність, засновані на релігійних віруваннях і мудрих філософських вченнях найбільш відобразилась у стилістиці. Структуровану та цілісну систему уявлень про східне буття, до якої належать результати дизайнерського пошуку та реалізації задуму митця, на основі якої створюються нові стилізовані моделі одягу від кутюр.

Східні фольклорні запозичення можна простежити у творчості модельєрів періоду ХХ–ХХІ ст.: інтерпретації всього ансамблю національного костюму чи окремої його частини. «Етнографічні» колекції демонструють як точні копії першозразка, включно з правдивими деталями традиційного вбрання, так і розмаїті варіації на тему, коли джерело стилізується до невпізнання; можуть бути еkleктичними (поєднувати елементи різних стилів і країн) або стилістично однорідними (Янковська, 2013: 224). Саме такі рішення демонструють всесвітньовідомі дизайнери одягу: Поль Пуаре, Ів Сен Лоран, Джон Гальяно, Доменіко Дольче, Стефано Габбана, Еліо Абу Файссал та інші.

Аналізуючи ранні прояви східного стилю на початку ХХ ст., потрібно виокремити законо-

давця моди того часу Поля Пуаре – французький кутюр'є і декоратор, творець молодіжного стилю у моді і яскравих, екзотичних костюмів, популярних до Першої світової війни. Його внесок у моду ХХ ст. порівнювався з внеском Пабло Пікассо у мистецтво ХХ ст. Перший модельєр нового століття Поль Пуаре народився у 1879 р. у сім'ї торговця у Парижі. Вважається реформатором жіночого костюма, одним з перших виступив проти корсета, і водночас – диктатором моди, який був законодавцем не тільки фасону сукні, а й стилю життя. Проведена Пуаре реформа костюма, що звільнила жіноче тіло від жорстких корсетів, виявилася незворотною (Колісніченко, 2011: 213).

Поль Пуаре надихався східною тематикою і навіть створював вечірки в східному стилі, які славилися на всю Францію. У 1911 р. в його розкішному будинку був проведений грандіозний вечір де Пуаре представив перші парфуми «від кутюр» «Розіна», в яскравій східній манері. На костюмованому заході була присутні знать паризького суспільства і художнього світу. Пуаре, натхнений фантазією гаремів султанів, химерно охрестив подію «Тисяча і дві ночі». Сам Пуаре був у образі султана. На цій вечірці він вимагав від своїх більш ніж 300 гостей прийти в східних костюмах.

В загальних оглядах тенденцій східного впливу на сайтах, присвячених моді, демонструється ціла низка нових для того часу силуетів від Поля Пуаре, зокрема і в східному стилі: сукні-халати, широкі штани-шаровари, сукні-кокони, жіночі гаремні панталони, кімоно гейш, східні тюрбани (рис. 1). Нововведенням також вважалося оздоблення східних елементів одягу хутряним декором.

Рис. 1. Сукні-халати в східному стилі від Поля Пуаре

Усі ці східні образи, запропоновані Польом Пуаре, викликали якщо не захват, то подив Парижа та інших столиць світу.

Окремо в контексті розвитку моди кінця ХХ ст. варто розглянути творчість Ів Сен Лорана та його впливи на сучасну моду.

Ів Анрі Дона Матьє Сіно-Лоран – французький кутюр'є, який панував у світі високої моди у 1960–1970-х рр. У сімнадцять років Сен Лоран здобув першу премію на конкурсі мод Міжнародної асоціації і був запрошений Діором у його Будинок моди, а у 1958 р. створив власний Будинок.

М. Колісніченко та К. Процик, в своєму посібнику акцентують увагу на те, що Ів Сен Лоран як кутюр'є розвився по двох напрямках: розробка класичного стилю в одязі і розробка моделей, створених на основі фольклорних мотивів (Колісніченко, 2011: 217). В своїй творчості Ів Сен Лоран часто звертався до елементів традиційних індійських, китайських і японських костюмів і по-своєму інтерпретував їх у своїх кутюрних творах. В його перших колекціях демонструються розкішні плащі, подібні тим, які носили індійські правителі. Осінньо-зимову колекцію 1977 року дизайнер створював під враженням від Китайської імперії в цьому ж році з'явився культовий аромат *Oriam*.

Знамениті моделі одягу можна побачити у паризькому музеї Ів Сен Лорана, що присвячені східній культурі в творчості дизайнера. В експозиції під назвою Ів Сен-Лоран: Мрії про Схід (*Yves Saint Laurent: Dreams of the Orient*) близько півсотні дизайнерських моделей з елементами

індійської, китайської та японської культури (рис. 2).

Одним із найбільш яскравих виразів естетичних установок постмодернізму в дизайні одягу зламу ХХ–ХХІ ст. стала творчість британського дизайнера Джона Гальяно, який поєднав історичні, ретро та етномотиви, досконале знання крою історичних костюмів – з деконструкцією, дизайнерські образи – з сюжетною, театралізованою дією (Галудзіна-Горобець, 2019: 9).

В створенні образи східного стилю Гальяно втілював моделі засновані на пародійній стилізації та алогічному цитуванні елементів історичних костюмів східних країн – еkleктичного, еротичного образу. Дизайнерському рішенню сприяє вкорочена довжина спідниць на кринолінах, поєднання хутряної текстури з елементами білизни, трансформація нижньої білизни у верхній одяг, асиметричні лінії крою, деконструкція історичних східних форм.

Джерелом натхнення для Гальяно є історична мода, що підтверджується новими образами на основі екзотичних силуетів ансамблю суконь-кімоно Поля Пуаре – колекція 1998 року. Своє бачення знаменитий модельєр виражає в мотивах східних казок, що підкреслено колористикою, поєднанням бузкових, фіолетових, сріблястих, білих, чорних, сірих, витончено оливкових, кремових барв. Вечірні сукні створює із золотої тканини, оздобленою вишивкою у східному стилі з візерунками у вигляді завитків біонічного характеру, зірок, місяців і метеликів, виконаних з використанням позументу, підвісок, стразів, бісеру та золота (рис. 3).

Рис. 2. Моделі одягу з експозиції під назвою Ів Сен-Лоран: Мрії про Схід

Рис. 3. Вечірні сукні в східному стилі від Джона Гальяно

На тижні моди у Мілані 2012 р. бренд Etro представив чоловічу весняно-літню колекцію з індійськими мотивами (рис. 4). В колекції костюми-двійки, смокінги традиційного крою поєднуються як з яскравими подовженими сорочками, так і з стриманою кольоровою гаммою. Чоловічий ансамбль класичного крою з подовженою сорочкою доповнюється вузьким коміром-стійкою і довгою хусткою з візерунком «пейслі». Взуття – лофери, напівброги, сандалі. Східні образи стилізуються хустками, тюрбанами та об'ємними сумками. Основними відтінками є червоний, хакі, сірий, блакитний, фіолетовий, помаранчевий, синій, білий, теракотовий та їх поєднання (Кротова, 2013). Орнаментальна композиція принтів виражається у вигляді смужок, рослинних мотивів і пейсліських візерунків. Ще у 1981 році засновник модного дому Etro – Джироламо Етро, відвідав Індію і дослідив традиційні орнаменти країни, серед яких найяскравішим був пейслі.

В тому ж році будинок моди Etro демонструє колекцію тканин з візерунком пейслі. Індійський огірок – пейслі став впізнаваним фірмовим принтом бренду, що демонструється і в стилізованій чоловічій колекції зі східними мотивами.

Ще одні світові знаменитості моди Доменіко Дольче та Стефано Габбана у січні 2016 р. продемонстрували своє відношення до східної моди і представили нову лінію високого класу, призначену для багатих мусульманських жінок – колекцію хіджабів і абайй (рис. 5). Змістовною виразністю колекції знамениті дизайнери прагнуть продемонструвати вишуканість, скромність та любов до власної культури через біонічні складові композиції у вигляді квіткових принтів і лимонів. В колекції домінують чорний, білий та ніжні бежеві кольори з мереживними акцентами.

Східна ніжність жіночого образу прослідковується в дизайнерських роботах молодого ліванського кутюр'є вихідця із Бейрута Еліо Абу

Рис. 4. Моделі з колекції весна /літо 2012 модного будинку Etro, Мілан

Рис. 5. Колекція хіджабів і абай від Доменіко Дольче та Стефано Габбана

Файссал (рис. 6). При створенні колекції суконь модельєр намагається втілити у свої роботи всі бажання і фантазії жінок, підкреслюючи переваги фігури та вуалюючи недоліки за рахунок крою, ліній, дизайнерських рішень.

При створенні однієї з своїх колекцій кутюр'є надихався весною Японії. Мотиви колекції занурюють в цвітучий сад сакури, в сукнях витриманий ідеальний баланс між об'ємом, делікатними деталями, казковими принтами, складним бісером і ніжними кольорами. Сукня нареченої з цієї ж колекції заворожує глядачів об'ємним силуетом, повітряним шлейфом та дорогим оздобленням у вигляді птахів і квітів сакури (рис. 7).

Висновки. У даній статті проаналізовано вплив східного стилю на сучасний розвиток моди. Зокрема, виявлено, що східні мотиви над-

хають відомих дизайнерів на створення стилізованих образів, мотивують їх відшукувати і втілювати нові ідеї для подіумних показів колекцій одягу. Стилізацією образу в художній діяльності модельєрів, можемо вважати умисну імітацію обраного стилю шляхом гіперболізації, декоративного узагальнення, ускладнення чи спрощення форми, модернізації пізнаваних характерних рис чи образно-формальної системи стилю. Таким чином, стилізація не лише позначає стиль, а й виражає творчу концепцію дизайнера.

Отже, розроблені стилізовані колекції у східному стилі характеризуються яскравою образністю, еkleктичним напрямом, експериментальними формами, пропорціями та творчою фантазією, що вписуються в концепцію прогресуючої моди.

Рис. 6. Дизайнерські сукні від Бейрута Елію Абу Файссал

Рис. 7. Сукня нареченої з колекції Бейрута Еліо Абу Файссал

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галудзіна-Горобець В. Творчість John Galliano та постмодерністські інспірації історизму в дизайні одягу кінця XX – початку XXI століття. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. 2019. № 2. С. 7–16.
2. Колісніченко, М., Процик К. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2011. 238 с.
3. Кротова Т. Етно-мотиви і класичні форми в костюмі: свобода перетвілень і межі стилю. Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст: матеріали дослідження. Полтава, 2013. С. 5.
4. Оболенська І., Сургай Л., Шевелюк С. Історія перукарської справи: підруч. Київ : Грамота, 2005. Т. 1. 352 с.
5. Шевчук Х. Особливості деконструктивізму в колекціях японських дизайнерів одягу кінця XX – початку XXI століть. Art and Design науковий фаховий журнал Мистецтвознавство. Технічні науки. 2020. № 4. С. 173–183.
6. Янковська Д. Східні впливи в сучасній моді (кінець XX – початок XXI ст.). ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв. № 24. 2013. С. 222–230.

REFERENCES

1. Haludzina-Horobets V. (2019) Tvorchist John Galliano ta postmodernistski inspiratsii istoryzmu v dyzaini odiahu kintsia XX – pochatku XXI stolittia. [Creativity of John Galliano and postmodern inspirations of historicism in fashion design of the late 20 th and early 21st centuries] Tradytzii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti, 2. 7–16. [in Ukrainian].
2. Kolisnichenko, M., Protsyk, K. (2011) Moda i odiah. Osnovy proektuvannia ta vyrobnytstva odiahu. [Fashion and clothing. Basics of design and production of clothing]. Kyiv: Kyiv National University of Technology and Design – S. 238. [in Ukrainian].
3. Krotova T. (2013) Etno-motyvy i klasychni formy v kostiumi: svoboda perevtilen i mezhi styliu. [Ethno-motifs and classical forms in costume: freedom of transformation and style boundaries] Etnodyzain: Yevropeyskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst: matepialy doslidzhennia. Poltava, coll. of science papers 5 [in Ukrainian].
4. Obolenska I., Surhai L., Sheveliuk S. (2005) Istoriia perukarskoi spravy [History of hairdressing]: pidruch. Kyiv : Hramota, t. 1, coll. of science papers 352 [in Ukrainian].
5. Shevchuk Kh. (2020) Osoblyvosti dekonstruktyvizmu v kolektsiakh yaponskykh dyzaineriv odiahu kintsia XX – pochatku XXI stolit. [Features of deconstructivism in the collections of Japanese fashion designers of the late twentieth and early twenty-first centuries] Art and Design naukovyi fakhovyi zhurnal Mystetstvovnavstvo. Tekhnichni nauky: coll. of science papers № 4. 173–183. [in Ukrainian].
6. Yankovska D. (2013) Skhidni vplyvy v suchasni modii (kinets XX – pochatku XXI st.). [Eastern influences in the modern fashion (late XX – early XXI century)] VISNYK Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv: coll. of science papers № 24. 222–230. [in Ukrainian].